

Nr 152.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare statsunderstöd till Getåns vattenavledningsföretag i Hallands län; given Stockholms slott den 6 mars 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Föredraganden, statsrådet Domö, anför:

Den 30 april 1920 beviljade Kungl. Maj:t till sänkning av Getån och dess tillflöden för torrläggning av mark tillhörig Tångabo, Boa, Stixered och Skog i Krogsreeds socken av Hallands län dels statsbidrag från allmänna avdiktningensanslaget med 15,290 kronor, dels ock lån från odlingslånefonden med 23,750 kronor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde för företaget upprättad arbetsplan.

Länsstyrelsen i Hallands län fastställde genom utslag den 16 maj 1925 fördelningen å vederbörande fastigheter av förenämnda lån. Enligt sagda utslag skall lånet amorteras under åren 1927—1952.

I en den 12 september 1938 dagtecknad skrift ha samtliga delägare i företaget hemställt om avskrivning av ifrågavarande lån.

I ärendet ha remissutlåtanden avgivits den 27 september 1939 av länsstyrelsen i Hallands län, den 2 februari 1942 av lantbruksstyrelsen och den 24 februari 1942 av statskontoret. Vid länsstyrelsens utlåtande fanns fogat yttrande av lantbruksingenjören A. Welin-Berger och vid lantbruksstyrelsens utlåtande en den 4 december 1939 dagtecknad skrivelse från länsstyrelsen innehållande utredning rörande sökandenas ekonomiska omständigheter.

Av tillgängliga handlingar inhämtas följande.

Förslag till ifrågavarande företag upprättades vid av dåvarande lantbruksingenjören C. B. Carlson åren 1916—1918 hållen syneförrättning enligt lagen den 20 juni 1879 om dikning m. m. Företaget omfattade en areal av 74,1 hektar, varav 2,9 hektar åker och 71,2 hektar äng och odlingsmark. Vid arbetsplanens fastställelse beräknades båtnaden till 33,941 kronor 39 öre och kostnaderna för arbetets utförande till 45,877 kronor 83 öre. Företaget godkändes av lantbruksstyrelsen den 31 december 1921.

Såsom stöd för sin framställning ha sökandena anført, att efter de verkställda torrlägningsarbetena de därav berörda markerna undergått en så betydande sättning, att desammas brukande icke längre vore möjlig. Vidare har framhållits, att sökandena för ernående av det med företaget avsedda ändamålet ansökt om sänkning av den nedanför nu ifrågavarande marker belägna Krogsjön men att vattendomstolen genom dom den 30 december 1933, som fastställts av vattenöverdomstolen, förklarar hinder möta mot meddelande av tillstånd till det ifrågasatta företaget.

Lantbruksingenjören Welin-Berger, som deltagit i en av torrlägningskommittén den 31 juli 1939 verkställd okulärbesiktning av förevarande markkomplex, har tillstyrkt framställningen. Förhållandena syntes enligt Welin-Bergers uppfattning giva vid handen icke blott att den beräknade båtnaden så gott som helt uteblivit utan även att någon möjlighet till förbättrad torrläggning icke stode till buds. Den allra största delen av den i företaget ingående marken hade alltsedan företagets utförande undergått sättning och detta i sådan vidsträckt omfattning att dess fortsatta användbarhet för odlingsändamål över huvud taget kunde ifrågasättas. Inom betydande arealer av de lägst liggande markerna förededde dessa uppenbara bevis på långt fortskriden och alltjämt fortgående försumpning. En tilltagande vegetation av starrgräs å dessa marker samt nödvändigheten att vid deras brukande förse dragarna med »trögor» bure vittnesbörd därom.

Länsstyrelsen har i sitt utlåtande den 27 september 1939 under återopande av vad lantbruksingenjören anført i ämnet hemställt om bifall till framställningen.

Beträffande sökandenas ekonomiska ställning framgår av den av länsstyrelsen förebragta utredningen, att samtliga delägare utom ägaren till $\frac{1}{12}$ mantal Stixered 3³, Gustaf Adolf Josefsson, och ägaren till $\frac{3}{8}$ mantal Tångabo 1², Nils Gustaf Karlsson, befinna sig i goda ekonomiska omständigheter. Såväl Josefsson som Karlsson ha skulder över tillgångarna. Bådas fastigheter äro intecknade över taxeringsvärdet.

I samband med avgivandet av förenämnda ekonomiska utredning har länsstyrelsen uttalat, att sökandenas ekonomiska förhållanden syntes vara av underordnad betydelse vid bedömandet av förevarande fråga.

I avseende å fastigheten Tångabo 1² inhämtas av tillgängliga handlingar bland annat att nuvarande ägaren N. G. Karlsson förvärvat fastigheten av sin moder och sina bröder Knut och Gunnar Karlsson efter den nu föreliggande framställningens tillkomst. Bland undertecknarna av framställningen återfinnes jämväl Knut Karlsson. En eventuell nedskrivning av den ifrågasvarande låneskulden har med anledning härav ansetts böra jämväl gälla fastighetens nuvarande ägare, N. G. Karlsson.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande anført bland annat följande.

Enligt förordnande av lantbruksstyrelsen har lantbruksingenjören Welin-Berger i februari 1940 låtit verkställa inspektion av torrlägningsföretaget. Av den över inspektionen avgivna rapporten framgår bland annat, att den genom företaget erhållna båtnaden visade sig bestående endast inom företags högre belägna delar samt å fastmarksjorden. Sedan företaget utförts, hade en betydande sättning ägt rum å vissa marker. De höga vattenstånden i den nedanför ifrågasvarande markkomplex belägna delen av Getån fram till Krogsjön ävensom vattenstånden i denna sjö utgjorde hinder för torrläggningen. Härtill komme, att Krogsjön redan vid relativt kortvariga nederbördsperioder reagerade häftigt genom starka och långvariga höjningar av vattenståndet och givetvis än mera under längre nederbördsperioder.

I förenämnda rapport har vidare meddelats att endast ett par av de i företaget ingående fastigheterna syntes ha erhållit den å dem ursprungligen beräknade båtnaden. För övriga fastigheter beräknades den uppkomna båtnaden variera från omkring 23 procent till högst 62,35 procent av den vid syneförrättningen uppskattade båtnaden.

Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som i förevarande fall utgjort den huvudsakliga anledningen till företags ogynnsamma resultat, finner lantbruksstyrelsen starka skäl tala för att lindring beredes ägaren av Stixered 3³, G. Josefsson, och ägaren av Tångabo 1², N. G. Karlsson, i fråga om återbetalningen av deras andelar i lånet. Beträffande formen för eventuell mellankomst från statens sida i detta fall torde denna lämpligen böra ske genom viss nedskrivning av den skuld till odlingslånefonden, som belastar nämnda båda låntagares fastigheter, Stixered 3³ och Tångabo 1².

För bedömande av denna fråga torde lämpligen en jämförelse kunna göras mellan å ena sidan den å Josefssons och Karlssons fastigheter uppkomna verkliga båtnaden genom företaget och å andra sidan det sammanlagda kapitalbelopp, som för dessa fastigheter återbetalats å lånet. En sådan jämförelse giver vid handen, att båtnaden å Josefssons fastighet, Stixered 3³, vilken båtnad enligt den fastställda arbetsplanen beräknats till 1,283 kronor 4 öre, nu uppskattats till endast 224 kronor 9 öre samt att båtnaden å Karlssons fastighet, Tångabo 1², vilken båtnad enligt den fastställda arbetsplanen beräknats till 7,734 kronor 16 öre, nu icke uppskattats till högre belopp än omkring 1,300 kronor. Efter inbetalningen av de till och med 1941 förfallna annuiteterna å lånet har för den förstnämnda fastigheten, vars kapitalsskuld till lånefonden vid amorteringens början utgjorde 994 kronor 71 öre, återbetalats 464 kronor 9 öre, medan för den sistnämnda fastigheten motsvarande belopp utgöra 6,001 kronor 13 öre respektive 2,799 kronor 71 öre. I båda fallen uppgå sålunda de hittills utdebiterade kapitalavbetalningarna till mer än det dubbla värdet av den erhållna båtnaden. Vid sådant förhållande synes det lantbruksstyrelsen skäligt, att den efter inbetalningen av de senast utdebiterade annuiteterna återstående kapitalsskulden å de båda ifrågakvarande fastigheterna helt avskrivnes. Detta skuldbelopp utgör å fastigheten Stixered 3³ 530 kronor 62 öre och å fastigheten Tångabo 1² 3,201 kronor 42 öre eller tillhopa 3,732 kronor 4 öre. Såsom gottgörelse för den ifrågasatta avskrivningen synes statens avdikningslånefond böra tillföras motsvarande belopp från statens avdikningsanslag.

Statskontoret har anslutit sig till lantbruksstyrelsens hemställan i ärendet.

*Före-
draganden.*

Av vad i ärendet anförts torde framgå, att båtnaden av ifrågakvarande torrlägningsföretag på grund av inträffade marksättningar icke på långt när uppgått till vad vid företagens igångsättande beräknats. En på föranstaltande av vederbörande lantbruksingenjör i februari 1940 verkställd värdering av företaget utvisar sålunda för flertalet därav berörda fastigheter ett båtnadsvärde liggande mellan cirka 23 procent och 62,35 procent av den ursprungligen beräknade båtnaden. Beträffande två fastigheter, $\frac{1}{12}$ mantal Stixered 3³ och $\frac{3}{8}$ mantal Tångabo 1², uppgå de senast uppskattade båtnadsvärdena icke till hälften av de belopp, som vederbörande fastighetsägare redan avbetalat å lånet. Med hänsyn härtill och vad i övrigt framkommit i ärendet finner jag i likhet med lantbruksstyrelsen skäligt, att ägarna till nämnda båda fastigheter, vilka befinna sig i mindre goda ekonomiska omständigheter, befrias från betalning av sina återstående låneandelar genom att ett statsunderstöd beviljas för avbetalning av förevarande lån från odlingslånefonden. Vad angår storleken av sagda understöd ansluter jag mig till lantbruksstyrelsens förslag. Jag förordar alltså, att för ändamålet må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 3,732 kronor 4 öre. Härtill synes emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas. Bidragsbeloppet bör av lantbruksstyrelsen ställas till statskontorets förfogande för att såsom avbetalning å ifrågakvarande lån tillgodoföras avdikningslånefonden. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens med-

givande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för avbetalning av vissa andelar av ett till sänkning av Getån och dess tillflöden för torrläggning av mark i Krogsereds socken av Hallands län den 30 april 1920 beviljat lån från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 3,732 kronor 4 öre.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Benno Gårdsten.